

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧІСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ	
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛADOVA НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛАДОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

УДК 351.746.1:[34+323.2] (477)

КУШКО ІГОР

доктор філософії з галузі знань публічне управління та адміністрування,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук.

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. *The article analyzes the evolution of the state policy of national memory in Ukraine as a key component of national security amid the hybrid and full-scale aggression of the Russian Federation. The main legislative stages are examined: the 2015 «decommunization package», the 2023 decolonization law, and the 2025 framework Law «On the Principles of the State Policy of the National Memory of the Ukrainian People». The institutional strengthening of the Ukrainian Institute of National Memory (UINP) through its designation as a central executive authority is explored. The dynamics of public support for the reforms, which has dramatically increased since the full-scale invasion, are analyzed.*

Keywords: *national memory, national security, memory policy, decommunization, decolonization, Rashism, Ukrainian Institute of National Memory, legislation.*

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації державна політика національної пам'яті трансформувалася з переважно гуманітарної сфери в один із ключових фронтів захисту національної безпеки. Історичний наратив став невід'ємною частиною поля бою, де ведеться боротьба не лише за території, а й за ідентичність та право на існування української нації. Агресія Росії значною мірою ґрунтується на історичних міфах та запереченні української державності, що перетворило контроль над минулим на стратегічний імператив для виживання держави. Таким чином, законодавче закріплення політики пам'яті стало стратегічним кроком з «сек'юритизації» історії, де держава офіційно визначає певні історичні наративи як загрозу національній безпеці [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця стаття ґрунтується на аналізі ключових законодавчих актів, ухвалених в Україні протягом останнього десятиліття, та експертних матеріалів, що їх супроводжували. Основою для дослідження

стали: «Декомунізаційний пакет» 2015 року, що включав закони про засудження тоталітарних режимів, правовий статус борців за незалежність, увічнення перемоги над нацизмом та доступ до архівів репресивних органів [5]. Закон «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» 2023 року, який став відповіддю на повномасштабне вторгнення [3]. Закон «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» 2025 року, який кодифікував та систематизував усю попередню роботу [2].

Аналіз також враховує соціологічні дані щодо суспільної підтримки цих реформ та міжнародну експертизу, зокрема висновки Венеційської комісії.

Метою статті є комплексний аналіз еволюції українського законодавства у сфері національної пам'яті як логічної відповіді на зростаючі безпекові загрози та його ролі у зміцненні національної стійкості.

Основні завдання:

— простежити еволюцію законодавчого поля від 2015 до 2025 року.

— дослідити інституційні зміни, зокрема посилення ролі Українського інституту національної пам'яті.

— проаналізувати суспільну динаміку та практичні наслідки імплементації законодавства.

— оцінити відповідність українського законодавства європейським стандартам у контексті висновків Венеційської комісії.

Виклад основного матеріалу. Політика національної пам'яті має велике значення для формування сучасної нації, забезпечуючи суспільний діалог про минуле, протидіючи дезінформації, вшановуючи жертв злочинів проти народу, зберігаючи історію державотворення та поширюючи знання про неї в Україні та світі. Це важлива складова державної гуманітарної стратегії, яка допомагає формувати колективну ідентичність, зберігати культурну спадщину та вибудовувати цивілізоване суспільство [1].

Ключові значення політики національної пам'яті: формування колективної ідентичності, протидія антиукраїнській пропаганді, відновлення історичної справедливості, збереження та поширення знань про історію, сприяння науковим дослідженням, виховання патріотизму, створення «місць пам'яті» [8].

Законодавче регулювання політики пам'яті пройшло три ключові етапи, демонструючи перехід від фрагментарних кроків до створення цілісної системи.

Перший етап (2015): «Декомунізаційний пакет». Ухвалений 9 квітня 2015 року як пряма відповідь на анексію Криму та війну на Донбасі, цей пакет законів заклав фундамент нової політики. Його головними цілями були засудження злочинів тоталітаризму, очищення публічного простору від його символів та відкриття історичної правди через доступ до архівів КДБ. Результатом стало перейменування

понад 51 тисячі вулиць та демонтаж майже 2,4 тисячі пам'ятників [3].

Другий етап (2023): Закон про деколонізацію. Повномасштабне вторгнення актуалізувало потребу в подоланні не лише радянської, а й глибокої, імперської спадщини. Закон, що набув чинності 27 липня 2023 року, надав правову рамку для процесів дерусифікації, заборонивши пропаганду російської імперської політики та її символіки. Важливою новелою стала вимога привести назви населених пунктів у відповідність до стандартів державної мови [5].

Третій етап (2025): Рамковий закон про політику національної пам'яті. Ухвалений 21 серпня 2025 року, цей закон систематизував попередні акти, створивши єдину комплексну рамку. Ухвалення Закону «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» – це не просто черговий законодавчий акт, це відповідь на екзистенційні загрози, з якими зіткнулася наша держава [7].

По-перше, цей Закон остаточно переводить політику пам'яті в ранг національної безпеки. Він прямо стверджує, що збереження нашої пам'яті є такою ж важливою складовою оборони, як армія та дипломатія. Чому це критично? Тому що ворог атакує нас не лише ракетами, а й брехнею про наше минуле, намагаючись позбавити нас права на існування [7].

По-друге, ми нарешті даємо юридичне визначення злу, з яким боремося. Закон вперше вводить у правове поле термін «рашизм», характеризуючи його як новітню тоталітарну ідеологію, що поєднує в собі найгірші практики імперіалізму, комунізму та нацизму. Називаючи речі своїми іменами, ми створюємо правову основу для засудження цієї ідеології як в Україні, так і на міжнародній арені [7].

По-третє, держава створює потужний інструмент для реалізації цієї політики.

Український інститут національної пам'яті перестає бути лише науковою установою. Він стає центральним органом виконавчої влади – по суті, «міністерством пам'яті», яке тепер має повноваження не лише досліджувати та рекомендувати, а й формувати та впроваджувати державну політику в цій сфері [7].

По-четверте, ми переходимо від реакції до стратегії. Закон зобов'язує уряд розробляти п'ятирічну Державну стратегію національної пам'яті. Це означає, що ми припиняємо хаотично реагувати на виклики і починаємо системно, крок за кроком, будувати власний український погляд на історію, зміцнюючи єдність нашого народу [7].

Ця еволюція демонструє перехід від негативної політики (заборонити, демонтувати) до позитивної політики (сформувати стратегію, утвердити власні наративи).

Ефективність політики неможлива без сильної інституції. Закон 2025 року кардинально змінив статус Українського інституту національної пам'яті, перетворивши його на центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом. Це забезпечує інституту стабільне фінансування, адміністративну незалежність та широкі повноваження, зокрема: розробку та координацію Державної стратегії, надання обов'язкових для розгляду висновків та рекомендацій органам влади, формування експертної комісії для реалізації закону про деколонізацію.

Повномасштабне вторгнення стало каталізатором фундаментальних змін у

громадській думці суспільства. Якщо у 2020 році перейменування топонімів підтримувало лише 30% українців, то у 2024 році ця цифра зросла до 77% [9]. Загальна підтримка державної політики у сфері національної пам'яті сягнула

89,1% [9]. Це створило унікальне «вікно можливостей» для глибоких реформ. Водночас імплементація стикається з викликами, такими як опір на місцях та ризик збіднення топонімічного ландшафту через шаблонні перейменування.

Висновки. Отже, політика пам'яті остаточно утвердилася як критично важлива складова національної безпеки України, еволюціонувавши від гуманітарного інструменту до стратегічного засобу протидії гібридній агресії. Розвиток законодавства у 2015-2025 роках був прямою та логічною відповіддю на ескалацію російської агресії, демонструючи перехід від реактивних дій до проактивного формування власного суверенного погляду на історію. Створено комплексну та потужну інституційну систему для реалізації політики пам'яті, ключовим елементом якої є Український інститут національної пам'яті зі статусом центрального органу виконавчої влади. Реформи мають безпрецедентно високий рівень суспільної підтримки, що створює унікальні умови для їх глибокої імплементації. Головним викликом залишається дотримання балансу між імперативами національної безпеки та демократичними свободами, що вимагає прозорості, залучення експертів та широкого суспільного діалогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Василевська Т. Конструювання політики національної пам'яті: ідеї, смисли, акценти. *Політичні і етнонаціональні дослідження*. 2024. № 1. С. 98–110. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/7_Vasylevska.pdf (дата звернення: 03.10.2025).
2. Верховна Рада ухвалила Закон про засади державної політики національної пам'яті Українського народу. *Офіційний портал Верховної Ради України : вебсайт*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/265262.html> (дата звернення: 03.10.2025).

3. Деколонізація: як буде реалізовуватись закон. *Чернівецька обласна військова адміністрація* : вебсайт. URL: <https://bukoda.gov.ua/news/dekolonizatsiia-iaak-bude-realizovuvatys-zakon> (дата звернення: 03.10.2025).

4. Мельник Р. Більшість українців підтримують перейменування назв, пов'язаних з Росією та СРСР. *Детектор медіа* : вебсайт. 2023. 24 січня. URL: <https://detector.media/infospace/article/207331/2023-01-24-bilshist-ukraintsiv-pidtrymuyut-pereymenuvannya-nazv-povyazanykh-z-rosiieyu-ta-srsr/> (дата звернення: 03.10.2025).

5. Олійник А. Реформа у сфері політики пам'яті: проміжні підсумки виконання «декомунізаційних законів» : аналітична доповідь. Київ, 2017. 27 с. URL: https://www.cdvr.org.ua/sites/default/files/attached/shadow_decomunisation.pdf (дата звернення: 03.10.2025).

6. Панченко О. Українці розповіли, як ставляться до декомунізації та Радянського Союзу (опитування). *Хмарочос* : вебсайт. 2020. 16 липня. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/07/16/ukrayintsi-rozpovily-yak-stavlyatsya-do-dekomunizatsiyi-ta-radyanskogo-soyuzu-opytuvannya/> (дата звернення: 03.10.2025).

7. Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу : Закон України від 20.12.2024 № 4579-20. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text> (дата звернення: 03.10.2025).

8. ПРОБЛЕМА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У ВСЕСВІТНЬО-ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ (1945–20-ті рр. ХХІ ст.) : аналіт. доп. / відп. ред. С. В. Віднянський. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2020. 61 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/978-966-02-9622-0.pdf> (дата звернення: 03.10.2025).

9. Рівень обізнаності громадян України щодо історії країни – експертне обговорення результатів соцдослідження. *Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва* : вебсайт. 2024. 28 жовтня. URL: <https://dif.org.ua/article/riven-obiznanosti-gromadyan-ukraini-shchodo-istorii-kraini-ekspertne-obgovorennya-rezultativ-sotsdoslidzhennya> (дата звернення: 03.10.2025).

Стаття надійшла до редакції
11 листопада 2025 р

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

УДК: 330.341.1:351.86(477)"364"(045)

БУГА ОКСАНА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фінансово-економічних дисциплін
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract: The article examines the current state of entrepreneurial activity in Ukraine under martial law caused by full-scale aggression. It identifies key risks faced by business entities, including financial, logistical, personnel, and legal challenges. The study analyzes business adaptation strategies, the effectiveness of governmental and international support, and offers practical recommendations to enhance business resilience. The findings can be applied in shaping anti-crisis economic policies and post-war recovery strategies.

Key words: entrepreneurship, martial law, risks, adaptation, government support, economic resilience.